

גמ' ב"ק (י:) - פחת נבילה לניזק

רב דניאל שטיין

א. רא"ש (פ"א סי' י"א) - ופחת נבילה על הניזק משעה שנודע לו ההיזק ומשנודע לו היה מוטל עליו להשתדל ולהעלותו מן הבור.

ב. שטמ"ק (שם) - אבל הראב"ד ז"ל תירץ דהכא ליכא למימר קרנא דתורא וכו' דיוקרא וזילא ממילא הוא אבל התם כיון דחי הוא ולא מיוקרא וזולא הוא אלא מתוקף המכה הוא מכחיש חייב דאמר ליה קרנא דתורא וכו' עיין שם פרק המניה.

ג. ס' דברי יחזקאל (סי' מ"ז אות ב') - וע"כ צ"ל דדעת הראב"ד הוא דהוה אמינא דכיון דכתיב שור תחת השור המזיק מתחייב בכולו אלא דשם לו אותה נבילה עצמה בתורת תשלומין כמו דמצי יהיב ליה בשאר נבילות ומשו"ה הו"א דכל זמן שלא עמד בדין ולא קבל הנבלה בתורת תשלומין הרי היא ברשות במזיק משו"ה איצטריך קרא דפחת נבילה לניזק. אבל התוס' לטעמיהו וכו' דמזיק לא מתחייב בכולו אלא כמו שהזיק בלבד ונמצא דנבילה עצמה אינה בתורת היזק כלל ואינו מתחייב אלא להשלים בלבד וכו' וא"כ בפחת זולא לא צריך קרא דמסברא ידעינן דהפחת לניזק כיון דהמזיק לא נתחייב מעיקרא אלא כמה שהזיק, ומשו"ה הוכרחו לפרש דסוגיין מיירי בפחת שפחתה הנבילה מחמת עצמה.

ד. רא"ש (פ"א סי' ה') - ונראין דברי רב אלפס עיקרו דרב כהנא תלמידיה דרבא דבתראה הוא סבר כרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע דאמרינן לקמן (דף י ב) א"ל רב כהנא לרבא טעמא דכתב רחמנא והמת יהיה לו הא לאו הכי ה"א נבילה דמזיק הוי השתא אי אית ליה לדידיה יהיב ליה דאמר מר ישיב לרבות שוה כסף אפילו סובין נבילה דידיה מיבעי ואי איתא לדרב הונא לימא ליה דאצטריך קרא היכא דאית ליה כסף או מיטב אלמא רבא ורב כהנא סברי כרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע.

ה. ס' דברי יחזקאל (שם) - ועדיין צריך למודעי לדעת וכו' והראב"ד דמפרשי דינא דפחת נבילה ביוקרא וזולא והא דאיצטריך קרא לפחת נבילה משום דהו"א דכיון דכתיב שור תחת השור נתחייב המזיק בכולו ואף הנבילה עצמה בכלל ההיזק ומשו"ה גלי קרא דפחת נבילה לניזק, ולפי"ז יש להסתפק אם לאחר דגלי קרא דפחת נבילה לניזק לא הדרינן מהך טעמא דהנבילה עצמה בתורת היזק והיא עצמה בכלל תשלומין אלא דבהס"ד הו"א דהתשלומין הוי בשעת העמדה בדין וגלי קרא דהתשלומין הוו בשעת מיתה וכו' או דילמא דלאחר דגלי קרא דפחת לניזק הדרינן מהך טעמא דהס"ד וס"ל דזהו גופא גלי קרא דהנבילה עצמה אינה בכלל היזק וכדעת התוס'.

ו. ס' קהלות יעקב (ב"ק סי' י' אות ג') - ולענ"ד אינו ראייה דודאי אין אנו אומרים שהמזיק קנה הנבילה ומחזירו בתורת תשלומין משלו וכו' אלא מי שיש להסתפק ולומר דהנבילה באה בתורת תשלומין היינו דאע"פ שנחשב שהפסיד שור שוה מאתים, מכ"מ הרי חסרונו כפי שוויית הנבילה ממולא ומשולם בנבילה זו, והוי תשלומין דממילא ולא שהמזיק משלם את זה, ודין דחצי נזק שאמרה תורה היינו דכל דינר פוטר היזק של שני דינרים לא נאמר אלא בתשלומין שהמזיק משלם משלו אבל מה שמשולם ועומד הוא אינו מנכה לפטור את המזיק אלא כפי שיעור שוויו ואין בזה דין דחצי פוטר כולו ודינר פוטר שני דינרים.

ז. שו"ע (סי' ת"ג סע' ב') - פחת הנבילה לניזק וכו'. ודוקא שנודע לניזק בשעת מיתה, אבל אם לא נודע לו, הפחת על המזיק עד שידוע לניזק. וי"א דה"ה אם הוזהר. ויש חולקין דבזולא אף על גב דלא נודע לו הוי של ניזק.

ח. חי' רבי שמואל (סי' י"א אות ב') - והשתא מבואר שפיר סברת הי"א שברמ"א דאפי' בזולא אין הפחת לניזק אלא משנודע לו, דכיון דאין זה אלא כתשלום וכיון שיש לו לניזק במה להשלים הנזק, להכי אמרינן דאין זה אלא משנודע לניזק שהיה יכול למוכרה ולעשות ממנה דמים, אבל הפחת שמקודם הוי דמזיק דאכתי לא חל הניכוי, ודו"ק.

רמב"ם (פ"ה טוען ונטען ה"א-ב') - ואלו דברים שאין נשבעין עליהן מן התורה, הקרקעות והעבדים והשטרות וההקדשות אף על פי שהודה במקצת או שיש עליו עד אחד או ששמר וטען טענת השומרין הרי זה פטור, שנאמר כי יתן איש אל רעהו פרט להקדש, כסף או כלים פרט לקרקעות ולעבדים שהוקשו לקרקעות, וכן יצאו שטרות שאין גופן ממון ככסף וככלים ואינן אלא לראיה שבהן, ועל כלן נשבע שבועת היסט אם היתה שם טענת ודאי וכו'. החופר בשדה חבירו בורות שיחין ומערות והפסידוהו והרי הוא חייב לשלם בין שטענו שחפר והוא אומר לא חפרתי או שטענו שחפר שתי מערות והוא אומר לא חפרתי אלא אחת או שהיה שם עד אחד שחפר והוא אומר לא חפרתי כלום, הרי זה נשבע היסט על הכל. [הושגת הראב"ד] א"א נראין דברים שתבעו למלאות החפירות ולהשוות החצירות אבל אם תבעו לשלם פחתו הרי הוא כשאר תביעת ממון וכמי שאמר לו חבלתי בי שמים והוא אומר לא חבלתי אלא אחת. [מידושי רבנו חיים הלוי (שם)] - והא דפסק הרמב"ם דאין נשבעין על דמי קרקע, בעל כרחך צ"ל דהוא משום, דכיון דהתשלומין הם חליפי הקרקע שהזיקו, ונזק הקרקע הוא עיקר חיובו, וא"כ עיקר חיוב שבועתו הוא רק בנזק הקרקע, וכיון דאין נשבעין על הקרקעות ומיפטר בכפירתו בלא שבועה ממילא ליכא עליה חיוב שבועה גם על התשלומין].